

Ayrılık Arada Yaman Olmasın

*Âşık Fidanî ile Manzum
Mektuplaşmalar*

Yazarlar

Doç. Dr. Sadi GEDİK

Şamil YAZAN

Adana'nın İmamoğlu, Kozan ve Sarıçam bölgelerimizin kültür, edebiyat ve âşıklık geleneğine katkı sağlayacak; aynı zamanda gelecek nesillere aktarılmasına vesile olacak bu eserin yayımlanmasında desteklerini esirgemeyen Sarıçam Belediye Başkanımız Sayın **Bilal Uludağ**'a teşekkür ediyoruz.

© Copyright 2025

Bu kitabın, basım, yayım ve satış hakları Akademisyen Kitabevi A.Ş.'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kağıt ve/veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Tablo, şekil ve grafikler izin alınmadan, ticari amaçlı kullanılamaz. Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığının bandrolü ile satılmaktadır.

ISBN

978-625-375-774-8

Sayfa ve Kapak Tasarımı

Akademisyen Dizgi Ünitesi

Kitap Adı

Ayrılık Arada Yaman Olmasın
Âşık Fidani ile Manzum
Mektuplaşmalar

Yayıncı Sertifika No

47518

Yazarlar

Doç. Dr. Sadi GEDİK
ORCID iD: 0000-0002-8952-4788
Şamil YAZAN
ORCID iD: 0009-0007-4256-5121

Baskı ve Cilt

Vadi Matbaacılık

Bisac Code

LCO011000

DOI

10.37609/akya.3914

Yayın Koordinatörü

Yasin DİLMEN

Kütüphane Kimlik Kartı

Gedik, Sadi.

Ayrılık Arada Yaman Olmasın Âşık Fidani ile Manzum Mektuplaşmalar / Sadi Gedik,
Şamil Yazan.

Ankara : Akademisyen Yayınevi Kitabevi, 2025.

115 s. ; 135x210 mm.

Kaynakça ve Ekler var.

ISBN 9786253757748

GENEL DAĞITIM
Akademisyen Kitabevi A.Ş.

Halk Sokak 5 / A
Yenişehir / Ankara
Tel: 0312 431 16 33
siparis@akademisyen.com

www.akademisyen.com

TAKDİM

Dostum Doç. Dr. Sadi Gedik'in meziyetlerinden biri de yöresi ve kültürü hakkında da duyarlılık sahibi olan bir insan olması. Kendisi akademik çalışmaları yanında memleketi hakkında da bir şeyler yazmak, mahalli değerleri de görünür kılmak arzusunu taşımakta. Onunla aynı niyeti taşıyan arkadaşı Şamil Yazan da himmetli ve gayretli bir insan.

Her iki araştırmacı bu maksatla Adana İmamoğlu Saygeçit köyü âşıklarından Fidanî (Osman Özfidan) hakkında özgün bir çalışma yapmak istedi. Kendisi vefatından evvel tanıyıp bildikleri bir kimseydi.

Çalışma yaptıkları materyal Fidanî'den kalan bir grup şiirdi. Bunlar hem Fidanî'nin kendisinin muhatapları da çeşitli âşıklar olan mektup mahiyetindeki şiirleri, hem de bu kişilerin kendisine yazdığı aynı tipteki şiirleridir.

Fidanî'nin çeşitli vesilelerle tanıştığı her biri aynı zamanda kendisinin arkadaşları ve dostları olan bu kişilerle şiir mektupları Adana yöresinin kültür ve edebiyatı yanında halk şiiri için de bir kıymet ifade etmektedir.

Halk şairleri geçmiş asırlarda büyük ölçüde sözlü kültür ortamında çalıp söyleyen, yazıya fazla da iltifat etmemiş kimselerdir. Bununla beraber 20. yüzyıldan itibaren sosyal gelişmelere paralel olarak gitgide yazıyı ve yazılı ortamları da kullanmaya başlamışlardır. Gazete, dergi gibi yayın organlarında şiirlerini yayımladıkları gibi bunları topluca kitaplar halinde de neşretmişlerdir.

Halk şairleri şiirlerini belli biçimlerde ve çeşitli maksatlarla dile getirmişlerdir. Bunlardan birisi de mektup tipindeki şiirlerdir. Bunlara çeşitli şairlerin toplu şiirleri arasında da rastlarız. Abdürrahim Karakoç'un "Hasan'a Mektuplar" örneğinde olduğu gibi bu tip şiirlerin bazen çok sayıda şiirden oluşarak bir dizi ve kitap oluşturduğu da

görülmektedir. Söz konusu şiirlerin sınırlı ölçekte de olsa araştırma konusu yapıldığını da söyleyebiliriz.

Şimdilerde yürürlükten kalkmış gibi görünse de mektup türü yazıların kültür hayatındaki yeri ve değeri yadsınamaz bir gerçektir. Vaktiyle en temel iletişim yollarından biri olan ve gurbete gönderilip beklenen bu yazılar, insan ve toplum hayatında ne kadar önemli yaşanmışlıkların birer aynası olmuştur.

Mektup ayrıca bir edebi tür olması bakımından da dikkate değerdir. Türk edebiyatında birçok yazar ve şairin mektupları da yayımlanmıştır.

Edebiyatçıların ayrıca manzum (şiir biçiminde) mektuplar meydana getirdikleri de bilinir. Bu grup içinde halk şairlerinin ise özel bir yeri vardır. Kimi zaman uzaktaki haberini muhatabına turna ile gönderen âşık, kimi zaman da gıyaben söyleşerek nice sözlü mektuplar düzmüştür.

Bu saklı değerlerden bir grubunu gün yüzüne çıkarıp bilim, kültür ve sanat dünyasına sunan dostlarımız takdiri hak etmektedir.

Kendilerine “elinize ve gönlünüze sağlık” diyorum.

Dr. İbrahim ERŞAHİN
Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi
İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi
Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Öğretim Üyesi
Halk Edebiyatı Araştırmacısı

ÖN SÖZ

Türk edebiyatı içerisinde halk edebiyatının, halk edebiyatı içerisinde ise âşık edebiyatının özel bir yeri vardır. Âşıklar halkın içerisinde yaşayan ve halkın duygu ve düşüncelerine tercümanlık eden kültür adamlarıdır. İmamoğlu ve yöresinde yaşayıp güzel şiirler yazan pek çok şairin, âşığın olduğu bilinmektedir. Ancak bunların şiirlerinin yayımlanmaya ve tanıtılmaya ihtiyacı olduğu kanaatindeyiz. İşte Âşık Fidanî (Osman Özfıdan), Çukurova yöresinin irfan ehli olarak çok şiir yazmış bir âşığdır.

Bu kitap Âşık Fidanî'ye ait daktilo ile yazılmış bir şiir defterine dayanmaktadır. Bu defter 15×19 ebadında olup defterin kapağında “*Âşık Fidanî ile Mektuplaşmalar*” ibaresi yazılmıştır. Defter tekstil kâğıdının ikiye katlanması ile elde edilmiş ve zımbalanmıştır. Defterin sol ve sağ üst köşelerinde kalemle sayfa numaraları verilmiştir. Defter 48 sayfa olup defterin 20 ile 29 sayfa arasındaki yapraklar kayıptır. Deftere sonradan el yazısı ile Muzafer Çağlayan'ın bir şiiri de eklenmiştir. Yani defter aslında 50 sayfadır. Ayrıca defter arasındaki bir kâğıtta Âşık Mahmut Anılan ile karşılıklı şiirleri de vardır. Âşık Mahmut Anılan'ın *Adanalı Halk Şairi Mahmut Anılan'ın Şiirleri* isimli kitabında da iki şiiri tespit edilerek kitaba eklenmiştir. Defter, bugüne kadar Fidanî'nin oğlu Ali Özfıdan tarafından muhafaza edilmiştir.

Eldeki belgelere göre Âşık Fidanî, toplamda on dokuz kişi ile mektuplaşmıştır. Ancak defterin eksik olan 20-29 sayfaları arasında başka şiirler de olabilir. Yani Fidanî'nin manzum mektuplaştığı âşıklar daha fazla olabilir. Şimdilik on dokuz kişi kesindir. Bu kişiler arasından yedi kişi Türkiye'nin ve Çukurova'nın bilinen halk âşıklarındandır. Bu kişiler şunlardır: *Kara Mehmet, Hakkı Tanrıkuu, Hazım Demirci, Hasan Güldiken, Duran Şihloğlu, Muzafer Çağlayan, Mahmut Anılan*. Bu kişiler dışında *Kadir Akçatepe, İbrahim Ünal, Veli Gedik, Hüseyin*

Karaköse, Cabar Mamuk, Selahattin Karakan ise Saygeçit'tendir. Bu durum Âşık Fidanî'nin çevresinde şiir iklimi oluşturduğunu gösterir. *Sefer Ünal* İmamoğlu'nun Üçtepe ve *Memiş Deniz* İmamoğlu'nun Ayvalı Mahallesi'ndendir. Bunların dışında *Tahir Hatip Hoca, Duran Eroğlu, Mitat Âşık, Mustafa Akyıldız* adlı kişilerle de mektuplaşmıştır.

Âşık Fidanî mektuplaştığı kişiler hakkında bildiği bilgileri de o kişilere ait şiirlerin baş kısmında yazmıştır. Fakat bu bilgiler çok yüzeyseldir. Ayrıca birtakım yanlışlıkları da içerebilmektedir. Bu yüzden tarafımızdan bu kişiler hakkında araştırmalar yapılmış tespit edilebilen bazı ek bilgiler ilgili yerlere eklenmiştir. İmamoğlu'nda yaşayan kişilerin bilgisi hayatta olanların kendisinden veya hayatta olmayanların bilgisi de çocuklarından veya torunlarından elde edilmiştir. *Tahir Hatip Hoca, Duran Eroğlu, Mitat Âşık, Mustafa Akyıldız* adlı kişilerle ilgili bilgilerimiz çok sınırlıdır.

Fidanî'nin defterini şimdiye kadar muhafaza eden ve bu çalışma için defteri bize emanet eden Fidanî'nin oğlu Ali Özfidan'a ve tüm Özfidan ailesine yürekten teşekkür borçluyuz. Kitabın şekillenmesinde önerileriyle önemli katkılar sağlayan halk edebiyatı araştırmacısı Dr. İbrahim Erşahin'e, kitabın basımını üstlenen Sarıçam Belediyesi'ne ve özellikle Sarıçam Belediye Başkanı Bilal ULUDAĞ'a teşekkür ediyoruz.

Bu çalışma ile İmamoğlu'nun kültür ve edebiyat değerlerinin ortaya çıkmasına bir katkımız olursa ne mutlu bize...

Doç. Dr. Sadi GEDİK

Şamil Yazan

Adana / Aralık - 2025

İÇİNDEKİLER

1. GİRİŞ: ŞAİR MEKTUBU	1
1.1. Mektup Türü, Dün ve Bugün.....	1
1.2. Manzum Mektup.....	2
1.3. Âşık - Ozan Mektupları	3
2. ÂŞIK FİDANÎ (OSMAN ÖZFİDAN)	5
3. ÂŞIK FİDANÎ'NİN MANZUM MEKTUPLAŞMALARI	9
3.1. Kara Mehmet - Fidanî Mektuplaşması.....	9
3.2. Fidanî-Kadir Mektuplaşması	14
3.3. Fidanî-Mitat Mektuplaşması.....	17
3.4. Tabibî (Doktor İbrahim Ünal) - Fidanî Mektuplaşması	26
3.5. Akyıldız (Mustafa Akyıldız) - Fidanî Mektuplaşması.....	28
3.6. Âşık Sefer - Fidanî Mektuplaşması.....	31
3.7. Tanrıkulu - Fidanî Mektuplaşması.....	34
3.8. Öksüz Veli (Veli Gedik) - Fidanî Mektuplaşması.....	37
3.9. Dertli Mahmut - Fidanî Mektuplaşması.....	40
3.10. Hüseyin (Hüseyin Karaköse) - Fidanî Mektuplaşması.....	50
3.11. Deli Hazım – Fidanî Mektuplaşması.....	53
3.12. Memiş Hoca (Memiş Deniz) - Fidanî Mektuplaşması.....	56
3.13. Şihlioğlu - Fidanî Mektuplaşması.....	60
3.14. Güldiken – Fidanî Mektuplaşması.....	66
3.15. Avuçoğlu - Fidanî Mektuplaşması.....	69
3.16. Karakan (Selahattin Karakan) - Fidanî Mektuplaşması.....	73
3.17. Fidanî - Tahir Hoca Mektuplaşması.....	76
3.18. Duran Eroğlu – Fidanî Mektuplaşması	80
3.19. Muzaffer Çağlayan - Fidanî Mektuplaşması	84
SON SÖZ.....	93
KAYNAKLAR	96

KAYNAKLAR

- Anılan, Âşık Mahmut (1959). *Adanalı Âşık Mahmut Anılan'ın Şiirleri*, Adana.
- (1960). *Çukurova Gülleri*, Ankara.
- (1961). *İnsanoğluna Dinî Duygularım*, Ankara.
- (2022). *Aşkımın Sesi*, (Yayına Haz.: Şamil Yazan), Ark Yayınları, İstanbul.
- Arı, Bülent (2009). *Geçmişten Günümüze Adana'da Âşıklık Geleneği*, Altınkoza Yayınları, Adana.
- (2018). Kara Mehmet, Mehmet Siligünlü, *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/kara-mehmet-mehmet-siligunlu> (08.11.2023).
- Âşık Fidanî (2022). *Sana Doğru*, Ark Yayınları, İstanbul.
- Başaran, Uğur (2018). Coşarı, Hasan Güldiken, *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/cosari-hasan-guldiken> (08.11.2023).
- Batıslam, H. Dilek (2002). Mesnevilerde Mektup Tarzı Anlatım, *İlmî Araştırmalar* 13, s.17-34.
- Dilçin, Cem (1983). *Örneklerle Türk Şiir Bilgisi*, TDK Yayınları, Ankara.
- Donbay, Ali (2011). Edebiyatımızda Mektup Türü İle İlgili Çalışmalar, *Erdem* 2011 (61) s. 83-101.
- Erşahin, İbrahim (2011). *Halk Kültürü ve Edebiyatı Sözlüğü*, Ötüken Yayınları, İstanbul.
- Kalkan, Emir (2015). 20. Yüzyıl Türk Halk Şairleri, Ötüken Yayınları, İstanbul.
- Kaya, Doğan (2000). *Âşık Edebiyatı Araştırmaları*, Kitapevi Yayınları, İstanbul.
- Merkez İmamoğlu Gazetesi* 14 Haziran 1990.
- Özaktürk, Gül (2000). Yazınsal Mektubun Tarihçesi, *Archivum Anatolicum-Anadolu Arşivleri* Cilt: 4, Sayı:1, s. 143-165.
- Şenocak, Ebru (2019). ÇAĞLAYAN, İsmail Muzaffer Çağlayan. *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*. <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/caglayan-muzaffer-caglayan> (08.11.2023).
- Tarhan, Esra (2018). İsmail Hakkı Tanrıkulu. *TEİS*. (<https://tees.yesevi.edu.tr>) <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/ismail-hakki-tanrikulu> (08.11.2023).
- Turgut, Osman (1995). *Adana'da Âşıklık Geleneği ve Yaşayan Âşıklar*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Türkan, Hüseyin Kürşat (2019). Şihlioğlu Duran, *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü* (<https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/sihlioglu-duran-sihlioglu>) (08.11.2023).
- (2019). HAZIM/DELİ DOLU HAZIM, Hazım Demirci, *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/demirci-deli-dolu-deli-hazim-hazim> (08.11.2023).
- Yakıcı, Ali (1993). Âşık Tarzı Türk Şiirinde Mektup Geleneği, *Millî Folklor* 1993(17), s. 55.
- Yazan, Şamil (2022). *İmamoğlu Âşıklar ve Şairler Antolojisi*, Adana.
- (2008). *Sosyal ve Kültürel Yapısıyla İmamoğlu Tarihi*, Adana.